

	Handlingsplan för arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld	Godkänd av	Datum 2012-09-26
		Dokumentansvarig Christina Halleröd (SAS)	Skapad 2012-06-05

Syftet med handlingsplanen är att ge vägledning till medarbetare som möter våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld, våldsutsatta i samkönade relationer samt personer som utövar våld. Det viktigt att uppmärksamma att barn som bevittnat våld ofta även själva kan vara utsatta för våld från närstående.

Handlingsplanen är även en information till allmänheten om vilket stöd och hjälp som kan erbjudas våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, våldsutsatta i samkönade relationer samt våldsutövare.

Socialnämndens ansvar

Enligt 5 kap. 11§ socialtjänstlagen ska socialnämnden särskilt uppmärksamma att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation. Nämnden ska också särskilt uppmärksamma att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp. I nära relationer är kvinnor i högre grad än män utsatta för våld och vanligtvis utsatta för våld av en man. Därför har våldsutsatt kvinna och våldsutövande man genomgående valts som benämning i denna text men inbegriper även andra konstellationer av våldsutsatthet och våldsutövande. Det är viktigt att också uppmärksamma att det förekommer att män utsätts för våld i nära relationer och att den våldsutövande är kvinna, samt även att våld förekommer i samkönade relationer.

Socialnämnden är ansvarig för att de som utövar våld, både män och kvinnor, får det stöd och hjälp de behöver. Detta är en både stödjande och förebyggande insats för att den som utövar våld inte ska göra det igen, att den som utsatts för våld inte ska utsättas på nytt och att barn inte ska behöva bevittna våld. Fall där kvinnor och barn som bevittnat våld kan bli aktuella inom olika delar av socialnämndens verksamhet. Det kan utöver individ- och familjeomsorg handla om äldreomsorg, handikappomsorg och även inom ideella organisationer eller enskild verksamhet som är utförare av socialtjänst. Handlingsplanen syftar till att uppmärksamma och lyfta fram våld i nära relation och kvinnors särskilda utsatthet. Våld i nära relation syftar på våld eller andra övergrepp av närstående som också omfattar våld av personer som personen står i beroenderelation till i egenskap av att denne är utövare av vård och i omsorg.

Socialnämndens mål

Socialnämnden har som mål att:

- Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld, samt personer som utövar våld ska få det stöd och den hjälp som de behöver.
- Centrum mot våld ska utveckla stödet till målgrupperna, utveckla samarbete och kompetens genom konsultativ verksamhet gentemot egna och andra myndigheter/organisationer. Samt genom metodutveckling, utbildning och opinionsbildning.

- Personal inom socialtjänsten samt utförare av socialtjänst i ideell eller enskild verksamhet ska ges kunskap och medvetenhet om våld i nära relationer, barn som bevittnat våld samt ges kunskap om utsatthet av hedersrelaterat våld.
- Alla inrapporterade avvikelser i form av hot- och våldssituationer i alla socialtjänstens verksamheter relaterat till brukare ska följas av en handlingsplan med åtgärder och uppföljning.

Information till grupper och enskilda

Det finns information angående Kvinnofridsmottagning, Barnahus och Mansmottagning på socialtjänstens hemsida. Där finns även telefonnummer till exempelvis socialjour och kvinnojour vid behov av akut hjälp. Där finns en sammanfattande information om Centrum mot våld, framtagen tillsammans med landstinget.

[Informationsfolder om Centrum mot våld](#)

En enkel kortfattad tryckt broschyr angående Kvinnofridsmottagningen finns översatt till elva olika språk. Den finns hos socialtjänsten, hälso-och sjukvården samt inom skolan.

[Informationsfolder om Kvinnofridsmottagningen](#)

En information om stöd och hjälp till personer som är utsatta för hedersrelaterat våld eller förtryck finns på Umeå kommuns hemsida.

[Mer information om hedersrelaterat våld](#)

Lättläst information med text och pictogram/bilder delas ut till personer med intellektuell funktionsnedsättning vid kommunens samtliga särskilda boenden enligt LSS.

Information särskilt utformad och riktad till våldsutsatta kvinnor med missbruk finns på kommunens hemsida samt på Öppen gemenskaps hemsida.

[Mer information på om Öppen gemenskaps kvinnojour på kommunens hemsida](#)

Mer information på Öppen gemenskaps hemsida: www.oppengemenskap.se

Information om mansmottagningen finns på Umeå kommuns hemsida.

[Mer information om mansmottagning mot våld](#)

Barn och ungdomar som är placerade på familjehem eller i HVB och känner att något fungerar dåligt i familjehemmet eller boendet, kan ringa 020-120 06 06 för att komma i kontakt med Socialstyrelsen för hjälp.

[Mer information för placerade barn och unga på Socialstyrelsens hemsida](#)

Intern information angående socialtjänstens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld inom socialtjänstens olika delar finns i socialtjänstens rutin för arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

Information till andra myndigheter, frivilligorganisationer och till närliggande kommuner ges av Centrum mot våld både i form av utåtriktad information vid efterfrågan samt i form av mottagande av studiebesök.

Omfattning av våld/övergrepp mot närstående samt av barn som bevittnat våld

Antal våldsutsatta kvinnor som varit i kontakt med Centrum mot våld, socialtjänstens individ- och familjeomsorg, äldreomsorg, handikappomsorg, kvinnojouren samt Öppen Gemenskaps kvinnojour mäts årligen genom insamlande av statistik. Uppgifterna ska utgöra underlag för planering av kommande insatser och sammanställs i en årlig rapport som presenteras i socialnämnden.

Socialnämnden har ett resultatmål 2012 att alla inrapporterade avvikelser i form av hot- och våldssituationer i socialtjänstens verksamheter, relaterat till brukare, ska följas av en handlingsplan, med åtgärder och uppföljning. Detta arbetas med enligt fastställd rutin. Socialt ansvarig samordnare sammanställer inrapporterade avvikelser och överlämnar resultat till verksamhetschef för bedömning och eventuellt ytterligare åtgärder.

När det gäller förekomsten av barn som bevittnat våld mäts detta genom att samla in uppgifter om hur många ärenden som är aktuella rörande barn som bevittnat våld inom socialtjänsten. Även statistik från Centrum mot våld, Individ och familjeomsorgens barn och unga, familjerätten och handikappomsorg samlas in.

Hjälp och stöd som erbjuds våldsutsatta samt stöd för våldsutövande män

Centrum mot våld

Centrum mot våld är en myndighetssamverkan för arbete för våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld samt våldsutövande män. De samverkande myndigheterna är Umeå kommun, Västerbottens läns landsting, Polismyndigheten i Västerbottens län, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket. Centrum mot våld består av fyra delar, Barnahus, Kvinnofridsmottagning, Mansmottagning, Kompetensutveckling och utåtriktat arbete.

Kvinnofridsmottagningen

Kvinnofridsmottagningen kan våldsutsatta kvinnor själva kontakta, personal träffar kvinnan för ett till två bedömningssamtal. Därefter görs en överenskommelse om fortsatt kontakt och stöd. Kvinnorna erbjuds individuella samtal eller gruppsamtal. Antal stödsamtal varierar beroende på behov, genomsnittligt antal samtal per kvinna är fyra.

Utöver stödsamtal sker också viss telefonrådgivning. Vid behov av skydd/stöd för kvinnor och barn, bostad eller försörjningsstöd kontaktar personal på Kvinnofridsmottagningen socialtjänstens Mottagningsenhet och aktualiserar en ansökan. Särskilda rutiner finns för utredning och bistånd vid vuxengrupp och försörjningsstöd inom Individ- och familjeomsorg.

Personal vid Centrum mot våld har anmälningsplikt och gör anmälan till mottagningsenheten i de fall de misstänker att barn är drabbade. Olika former av skyddat boende kan erbjudas våldsutsatta kvinnor både inom och utom kommunen enligt socialtjänstens rutiner.

Barnahus

Barnahus riktar sig till barn under 18 år som misstänks vara utsatta för brott, med målsättningen är att koordinera myndigheternas arbete och ge barnen ett sammanhållet stöd. De myndighetsinsatser som finns tillgängliga på Barnahus är polisförhör, krissamtalsamtal för barnet, läkarundersökning, samt familje/föräldrasamtal.

Ett ärende kan förutom att kvinnan med barn sökt sig till Kvinnofridsmottagningen vid Centrum mot våld även aktualiseras av socialtjänsten eller polisen varefter det blir föremål för antingen samrådsmöte (avidentifierat) med representanter från de olika myndigheterna, eller planeringsmöte (efter polisanmälan). I Barnahus finns även en erbjudandeverksamhet till barn som bevittnat våld, enskilda samtal i verksamheten Trappan.

Mansmottagningen

Mansmottagningen riktar sig till män som i nära relationer har svårt att kontrollera sin ilska och/eller har använt någon form av våld och vill förändra sitt beteende. Männerna kan också söka sig till Mansmottagningen för att de är oroliga för att barnen far illa. Mansmottagningen erbjuder målgruppen individuella samtal eller gruppsamtal.

Övriga insatser för våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld

Våldsutsatta kvinnor med missbruksproblem ska i akuta situationer erbjudas stöd och hjälp till insatser i form av akutvård och skyddat boende via Öppen Gemenskaps kvinnojour. Kvinnorna i målgruppen ska även motiveras till ett förändringsarbete.

Våldsutsatta kvinnor med funktionshinder samt våldsutsatta äldre kvinnor

Det finns en handlingsplan för hur man ska arbeta med funktionshindrade vuxna som far illa som framtagits av en arbetsgrupp från landstingets ”särskilt stöd och habilitering” och socialtjänsten i Umeå, senast reviderad 2011.

Hur arbetet i övrigt ska bedrivas med målgrupperna våldsutsatta kvinnor med funktionshinder samt våldsutsatta äldre kvinnor som finns i socialtjänstens verksamheter finns beskrivet i socialtjänstens rutiner.

Våld i samkönade relationer

Under 2011 bedrevs ett projekt med stöd från länsstyrelsen i Västerbottens län rörande våld i samkönade relationer. Projektets syfte var att kartlägga förekomsten av våld i samkönade relationer och det har bl. a. resulterat i en länsgemensam handbok som färdigställts i april 2012.

Hedersrelaterat våld

I socialnämndens rutin för arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld framgår hur socialtjänsten ska bemöta personer som lever i en situation med hedersrelaterat

hot, förtryck, kränkningar och våld. Det finns även en rutin för utredning vid hedersrelaterat våld.

Brottsskadeersättning till barn som bevittnat våld

Barn som har bevittnat ett brott mot en närstående person har rätt till brottsskadeersättning. Staten har ett speciellt ersättningsansvar för barn som bevittnat allvarliga brott mot en närstående, trots att barnet inte kan få skadestånd från förövaren. Det som framförallt avses är att barnet bevittnar våld och hot i en nära relation.

[Mer information på Brottsoffermyndighetens hemsida](#)

Behov av samverkan internt/externt, övergripande och i enskilda ärenden

Centrum mot våld är som tidigare beskrivits en myndighetssamverkan mellan fem olika berörda myndigheter som beskrivits sker både på en övergripande nivå och på individnivå.

Samarbetet omfattar såväl arbete med våldsutsatta kvinnor, barn som bevittnat våld och våldsutövande män.

I Umeå kommun finns fem familjecentraler; Backen, Teg, Ersboda, Holmsund och Hörnefors. På familjecentralerna samarbetar barn- och mödravård, öppen förskola och socialtjänsten. Inom vissa familjecentraler finns även personal från grundskolan tillgänglig. Samarbetet sker framförallt på individnivå men även på en övergripande nivå. I enskilda ärenden sker samarbete mellan olika enheter inom socialtjänsten. För detta arbete finns framtagna rutiner.

Samarbete sker även på individnivå mellan socialtjänsten och kvinnojouren, Öppen Gemenskaps kvinnojour samt andra myndigheter. Centrum mot våld och övrig socialtjänst samarbetar med olika enheter inom landstingets hälso- och sjukvård.

Socialtjänsten i Umeå ingår i ett nätverk kring våld mot kvinnor för norra Sverige där representanter från socialtjänst och kvinnojouren deltar.

Umeå och Skellefteå socialtjänster har ett gemensamt nätverk vad gäller arbete med hedersrelaterat våld, vissa anställda får genomgå spetskompetensutbildning i ämnet.

Konsultationsforum är samverkan mellan Umeå kommuns socialtjänst, barn- och ungdomspsykiatri, för- och grundskolan samt gymnasie- och vuxenutbildningen i Umeå och vänder sig till yrkesverksamma för stöd och vägledning i hedersrelaterade frågor.

Skyddade personuppgifter

Information om skyddade personuppgifter samt hur dessa ska hanteras när man arbetar med personer med skyddade personuppgifter finns i socialtjänstens rutin.

Privat/ideell verksamhet som genomför insatser enligt socialtjänstlagen

Socialtjänsten följer upp individuella biståndsbeslut t.ex. vad gäller placeringar i familjehem eller hem för vård eller boende av våldsutsatta kvinnor och/eller barn som bevittnat våld minst var sjätte månad. Avtal med enskilda HVB följs upp regelbundet varje år.

Föreningen Kvinnojouren i Umeå lämnar in en verksamhetsberättelse med statistik till socialnämnden en gång per år. Föreningens verksamhet finansieras delvis med stöd av socialnämndens föreningsbidrag.

Öppen Gemenskaps kvinnojour bedrivs i projektform och har utvärderats av UFFE (Socialtjänstens Utvecklings- och fältforskningsenhet). Verksamheten finansieras delvis med medel från socialnämndens föreningsbidrag och har beviljats medel från socialnämnden t.o.m. 2012-12-31.

Uppföljning och utvärdering av nämndens verksamhet på området

Grunden för uppföljning och utvärdering av socialnämndens verksamhet är kartläggning av förekomst av våld. Utgångspunkten ska vara att socialnämnden systematiskt ska dokumentera och göra strukturerade uppföljningar av de insatser som ges.

Verksamhetsberättelse/rapport skrivs årligen vid Centrum mot våld. UFFE (Utvecklings- och fältforskningsenheten vid Umeå universitet) har utvärderat verksamheterna inom Centrum mot våld under perioden 2008-2010.

UFFE har inlett ett arbete med uppföljning enligt metoden LOKE (lokal evidens) av Kvinnofridsmottagningen vad gäller deras arbete med våldsutsatta kvinnor och deras barn som kommer i kontakt med verksamheten. Även barnahus och mansmottagningen kommer att utvärderas enligt samma metod.

Aktuella utbildningsinsatser och projekt riktade mot personal

Länsstyrelsen beviljade i december 2011 medel till ett projekt ”Gemensam kunskapssyn- våldsutsatta kvinnor och deras barn”. Projektet kommer att pågå under 2012 och ska genomföras i ett samarbete mellan socialtjänstens barn- och ungdomsenhet, samt familjerättsenhet med stöd av Centrum mot våld. Syftet är att öka kunskapen hos socialtjänstens personal inom Individ- och familjeomsorgen gällande mäns våld mot kvinnor och att utveckla utredningsprocessen i familjer där våld förekommer. Detta sker genom att synliggöra barnets behov och säkerställa dess rätt till skydd, stöd och trygghet samt att utveckla samverkan mellan avdelningen barn och unga samt familjerätt i utredningar som rör barn i familjer där våld förekommit. Arbetet ska utmynna i en utredningsmodell för barn som lever i familjer där det förekommer våld.